

Indvandrerpiger fra ghettoer klarer sig særligt dårligt i grundskolen

Af Kristian Thor Jakobsen

Børn med ikke-vestlig baggrund klarer sig dårligst ved grundskolens afgangsprøver i dansk og matematik. Dette har bl.a. ført til anbefalinger om at ændre beboersammensætningen i såkaldte ghettoområder for fx at forhindre mangelfuld sproglig udvikling. Dette notat går derfor mere i dybden med at se på, om der også er forskelle mellem fx drenge og piger med ikke-vestlig baggrund, når det kommer til eksamensresultater i dansk og matematik.

Hovedkonklusioner

- Overordnet set har piger med ikke-vestlig baggrund (herefter: indvandrerpiger) fået ét karakterpoint højere karaktersnit end drengene med ikke-vestlig baggrund i dansk ved grundskolens 9. kl. afgangsprøver i de seneste ti år. I matematik opnåede drengene imidlertid et snit, der lå ca. 0,5 karakterpoint højere end pigernes.
- Indvandrerpiger fra særligt udsatte boligområder (herefter ghettoer), som ikke er født i Danmark men kommet hertil (altså ikke-efterkommere), klarer sig markant dårligere i både dansk og matematik end øvrige piger med samme etniske herkomst, men med bopæl uden for ghettoområder. Her er der kontrolleret for forskelle i bl.a., hvor lang tid de har boet i Danmark.
- Modsat er der ikke en signifikant sammenhæng mellem karakterer og drenge fra ghettoer eller for efterkommerpiger.
- **Anbefaling:**
Der har hidtil været fokus på de særlige problemer for indvandrerdrengene, men indvandrerpiger fra ghettoer klarer sig særligt dårligt. Årsagerne her til, fx sproglige eller kulturelle, bør kortlægges med henblik på at målrette integrationsindsatsen for denne gruppe.

Kontakt

Forskningschef
Kristian Thor Jakobsen
Tlf. 3022 6792
E-mail kri@kraka.org

1. Baggrund

Med de såkaldte PISA-undersøgelser bliver børns faglige præstationer i den danske grundskole diskuteret regelmæssigt i medierne. Senest viste den såkaldte PISA Etnisk rapport tidligere i år, at børn med indvandrerbaggrund klarede sig dårligere end danske børn i matematik i 2012.

Dette resultat førte til en række anbefalinger fra politikere og fagpersoner på området, hvor en del gik på, at indsatsen uden for selve grundskolen også skulle forbedres. Undervisningsministeren og socialministeren pegede på vigtigheden af fx øge indsatsen for børn med ikke-vestlig baggrund i daginstitutionerne for bl.a. at styrke deres sproglige kompetencer, således at de er i bedre stand til at deltage i grundskolens undervisning på lige fod med danske børn.

En begrundelse for de relativt dårlige præstationer blandt børn med indvandrerbaggrund var, at de var opvokset i boligområder, hvor den etniske sammensætning var stærkt overrepræsenteret af personer med ikke-vestlig baggrund. Derfor blev det også foreslået, at beboersammensætningen i såkaldte ghettoer skulle ændres, og de tosprogede fordeles ligeligt på skolerne for at undgå, at elever med ikke-vestlig baggrund *"...går på en ghetto-skole og i daginstitution i ghettoerne. For er de primært sammen med andre indvandrerbørn, bliver deres ordforråd for lille"*.¹

Kraka har tidligere analyseret eksamensresultaterne i dansk og matematik fra grundskolens 9. kl. afgangsprøver i dansk og matematik blandt børn med ikke-vestlig baggrund.² Her blev bl.a. fundet, at der på for disse børn var tegn på, en negativ sammenhæng mellem eksamensresultaterne og det at bo i et større alment boligområde. Men samtidig viste analysen også, at en lang række andre sociale faktorer så som forældrenes beskæftigelsesstatus havde en empirisk sammenhæng med børnenes eksamensresultater. Således klarede de elever, hvis forældre var i beskæftigelse, sig typisk bedre til afgangsprøverne.

Dette notat analyserer, om der fx er grupper af børn, der er opvokset i særligt udsatte boligområder, klarer sig dårligere i dansk og/eller matematik end andre børn med tilsvarende baggrund.

2. Karakterer i dansk og matematik fra grundskolens 9. kl. afgangsprøver

I 2013 lå det samlede karaktersnit i dansk og matematik ved grundskolens 9. kl. afgangsprøver på ca. 6,7, jf. figur 1. Børn med dansk baggrund klarede sig i gennemsnit bedst med et karaktersnit på 6,9, mens børn med ikke-vestlig baggrund klarede sig dårligst med et snit omkring 5,3. Denne forskel har været konstant de seneste 10 år.³

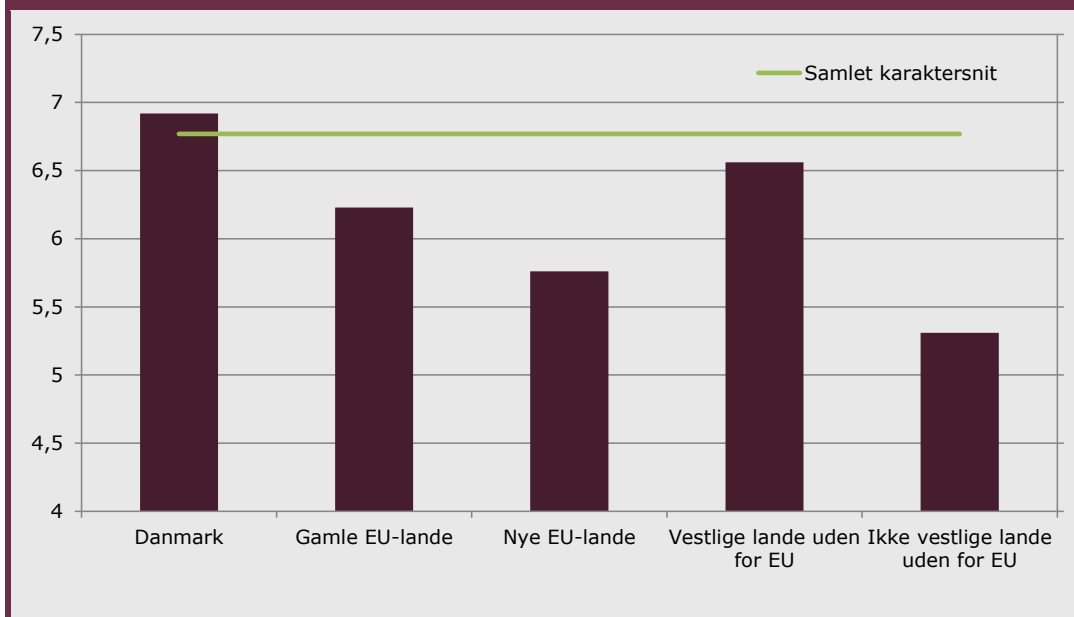
En del af forklaringen på denne karakterforskel er, at børn med ikke-vestlig baggrund i højere grad kommer fra familier med relativ kortere uddannelse og dårligere tilknytning til arbejdsmarkedet, og at der er en negativ sammenhæng mellem disse faktorer og karakterer i grundskolen for disse børn.

¹ Berlingske, 2014. PISA-problemer skal løses uden for skolen. Af Ulla Gunge og Theis Engmann

² Jakobsen, K.T. og Tofthøj, K.M., 2014. Børn med ikke-vestlig baggrund har klarer sig markant dårligere i den danske grundskole gennem de seneste ti år. Kraka.

³ Jakobsen, K.T. og Tofthøj, K.M., 2014. Børn med ikke-vestlig baggrund har klarer sig markant dårligere i den danske grundskole gennem de seneste ti år. Kraka.

Figur 1: Karaktersnit i dansk og matematik fra grundskolens 9. kl. afgangsprøve opdelt efter oprindelsesland, 2013

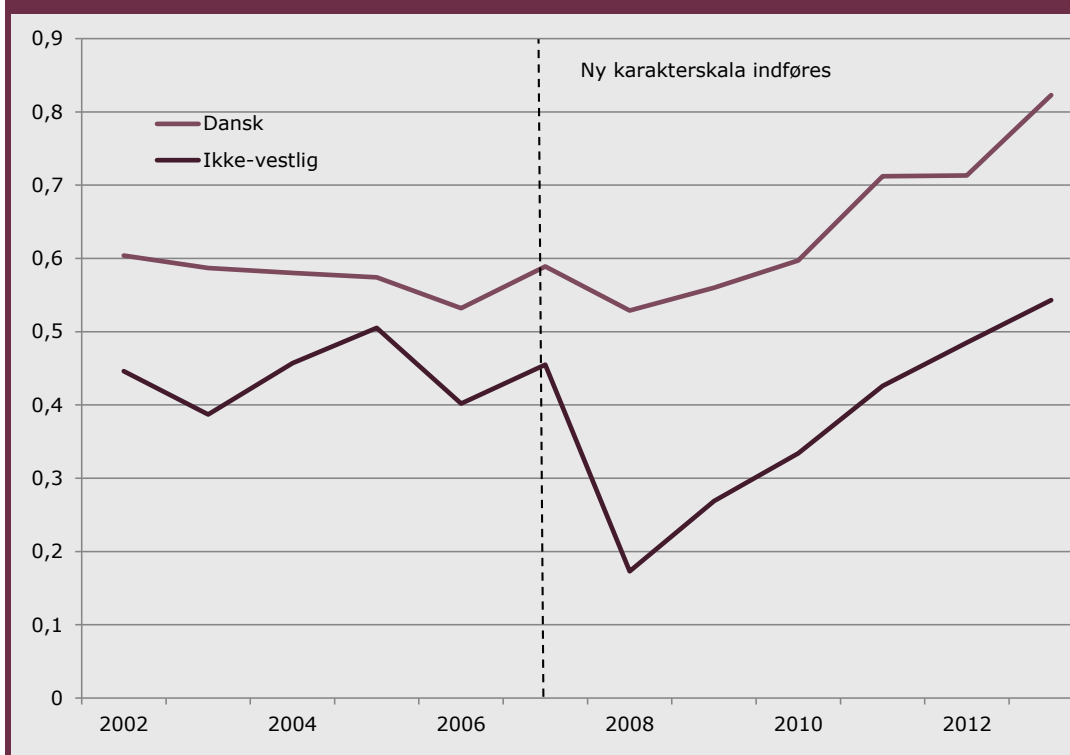
Kilde: Egne beregninger på baggrund af Danmarks Statistiks registerdata.

Anm: Omfatter alle børn, der har et registreret resultat i samtlige af grundskolens 9. kl. afgangsprøver i dansk og matematik i 2013. Ordens- og standpunktskarakterer er ikke medtaget.

Piger har fået et højere snit end drenge gennem de seneste 10 år, *jf. figur 2*. For børn med dansk baggrund er karakterforskellen steget fra godt 0,5 i 2008 til godt 0,8 i 2013, mens forskellen for børn med ikke-vestlig baggrund steg fra knap 0,2 i 2008 til godt 0,5 i 2013. Kraka har tidligere vist, at denne forskel skyldes, at piger generelt set får markant højere karakterer i dansk sammenlignet med drengene.⁴

⁴ Jakobsen, K.T., 2014. Stigende karakterforskelle mellem drenge og piger ved grundskolens 9. kl. afgangsprøver. Kraka.

Figur 2: Udvikling i karakterforskel mellem drenge og piger i dansk og matematik fra grundskolens 9. kl. afgangsprøve opdelt efter oprindelsesland, 2002-2013

Kilde: Egne beregninger på baggrund af Danmarks Statistiks registerdata.

Anm: Omfatter alle børn, der har et registreret resultat i samtlige af grundskolens 9. kl. afgangsprøver i dansk og matematik. Ordens- og standpunktskarakterer er ikke medtaget. Karakterer givet efter 13-skalaen er omregnet til 7-skalaen. Et positivt tal angiver, at piger fik et højere snit end drenge.

3. Eksamenspræstationer i grundskolen for børn med ikke-vestlig baggrund opdelt efter køn og boligområde

Børn med ikke-vestlig baggrund (herfra kaldet indvandrerbørn), der boede uden for større almene boligområder, fik et højere karaktersnit i dansk og matematik fra grundskolens 9. kl. afgangsprøver end børn fra disse boligområder, *jf. tabel 1*. Således fik indvandrerbørn, der boede uden for de større almene boligområder, et karaktersnit på 5,6, mens børn, der boede i disse boligområder, fik et snit på 4,9.⁵

⁵ Årsagen til forskellen mellem dette notat og resultatet fra Jakobsen og Toftthøj (2014) for så vidt angår karaktersnit for børn med ikke-vestlig baggrund fra særligt udsatte boligområder er, at dette notat anvender definitionerne fra 2014 i forhold til de særligt udsatte boligområder, mens Jakobsen og Toftthøj (2014) bruger 2013-definitionen.

Tabel 1: Karaktersnit i dansk og matematik fra grundskolens 9. kl. afgangsprøver for børn med ikke-vestlig baggrund opdelt efter bopælsform, 2013

	Karaktersnit
Boede uden for større almene boligområder	5,6
Boede i større almene boligområder	4,9
<i>Boede i større almene boligområder</i>	
- I særligt udsat boligområde	4,7
- Ikke i særligt udsat boligområde	5,0

Kilde: Egne beregninger på baggrund af Danmarks Statistiks registerdata.

Anm: Omfatter alle børn, der har et registreret resultat i samtlige af grundskolens 9. kl. afgangsprøver i dansk og matematik. Ordens- og standpunktskarakterer er ikke medtaget.

Blandt indvandrerbørn i de større almene boligområder fik børn fra ghettoer et karaktersnit på 4,7, mens de øvrige børn fik 5,0 (se boks 1 for definitionen af ghettoerne).

Boks 1: Kriterier, der skal være opfyldt for at et boligområde bliver karakteriseret som særligt udsat (her i notatet kaldet ghetto)

Et område bliver i 2014 defineret som særligt udsat iflg. Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikter, hvis det opfylder tre af de følgende fem kriterier:

- Andelen af 18-64 årige uden tilknytning til arbejdsmarkedet eller uddannelse overstiger 40 pct. (gennemsnit for de seneste 2 år)
- Andelen af indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande overstiger 50 pct.
- Antal dømte for overtrædelse af straffeloven, våbenloven eller lov om euforiserende stoffer overstiger 2,70 pct. af beboere på 18 år og derover (gennemsnit for de seneste 2 år).
- Andelen af beboere i alderen 30-59 år, der alene har en grunduddannelse (inkl. uoplyst uddannelse), overstiger 50 pct. af samtlige beboere i samme aldersgruppe.
- Den gennemsnitlige bruttoindkomst for skattepligtige i alderen 15-64 år i området eksklusive uddannelsessøgende er mindre end 55 pct. af den gennemsnitlige bruttoindkomst for samme gruppe i regionen.

Kilde: Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikter, 2014. Liste over særligt udsatte boligområder pr. 1. februar 2014.

Alt i alt står to empiriske sammenhænge klart efter at have set på sammenhænge mellem køn, boligform og karakterer fra grundskolens 9. kl. afgangsprøver i dansk og matematik for indvandrerbørn (se boks 2 for nærmere gennemgang af estimationsmetoden):

- Piger får typisk højere karakterer dansk, mens drengene får højere karakterer i matematik. Det gælder både indvandrerbørn og andre.
- Indvandrerpiger fra ghettoområderne klarer sig relativt dårligt. I dansk var deres karaktersnit på niveau med drengenes, hvilket er ensbetydende med, at de klarede sig klart dårligere end indvandrerpiger fra andre områder. I matematik klarede de sig dårligere end både drenge og de øvrige piger i gruppen.

Boks 2: Kontrol af baggrundsvariable, der kan være sammenhængende med elevers eksamenspræstationer

Det er næppe tilfældigt, hvilke familier der er bosat eksempelvis større almene boligområder. Og hvis de faktorer, der er med til at afgøre, om familier er bosat i almene boligområder, også siger noget om børnenes karaktersnit, er det vigtigt at korrigere for disse forhold, når karaktersnit mellem børn sammenlignes.

Regressionsmodellen udformes derfor således:

$$\text{Karaktersnit}_i = \text{Bolig}_i + \text{Bolig}_i * \text{Køn}_i + X_i + Z_i + \varepsilon_i \quad (1)$$

hvor karaktersnittet for det enkelte indvandrerbarn, *karaktersnit_i*, forklares ved bl.a., hvor barnet bor (variablen bolig) samt et interaktionsled mellem barnets køn og boligområde. Desuden inkluderes der en række personspecifikke baggrundsvariable for barnet, *X_i*, som eksempelvis alder, oprindelsesland, antal år opholdt i Danmark og indvandringsstatus. Derudover medtages der også en række variable, *Z_i*, der omfatter nogle karakteristika for barnets omgivelser, fx andelen af ikke-vestlige børn på skolen samt den generelle andel af personer med ikke-vestlig baggrund i barnets postnummer.

Det skal understreges, at disse sammenhænge ikke nødvendigvis er udtryk for kausale sammenhænge, men i visse tilfælde afspejler påvirkningen af underliggende faktorer, der er sammenhængende med den pågældende sociale faktor. Den mulige negative sammenhæng mellem fx boligområde og eksamensresultaterne vil derfor være et udtryk for forældrenes samlede ressourcer i gennemsnit, og det er dette, der kommer til udtryk her.

Indvandrerpiger fik således højere samlet snit i dansk og matematik end de tilsvarende drenge, jf. tabel 2.⁶ Pigerne fik således et samlet snit, der var 0,5 karakterpoint højere end drengene, når der var kontrolleret for forskelle i bl.a. sociale faktorer. Den generelle kønsforskel i karaktersnit var samtidig lidt højere for børn med indvandrerstatus, altså børn født uden for Danmark, sammenlignet med efterkommere, altså indvandrerbørn født i Danmark.

⁶ Se Jakobsen og Tofthøj (2014) for resultaterne.

Tabel 2: Udvalgte estimationsresultater af samlet karaktersnit fra 9. kl. afgangsprøve i dansk og matematik for indvandrerbørn, 2013

	Gennemsnit, efterkommer	Gennemsnit, indvandrere	Gennemsnit, alle
Køn (pige=1)	0.4*** (0.1)	0.6*** (0.1)	0.5*** (0.1)
Boligform (Reference: Boede uden for større almene boligområder)			
Boede i større alment boligområde	-0.3* (0.1)	0.2 (0.2)	-0.2 (0.1)
- I særligt udsat boligområde	-0.2 (0.2)	0.5 (0.3)	-0.0 (0.1)
Pige i større alment boligområde	0.1 (0.2)	-0.1 (0.3)	0.0 (0.1)
Pige i særligt udsat boligområde	-0.1 (0.2)	-1.0** (0.4)	-0.4 (0.2)
Oprindelsesland (Reference: Afrika)			
Syd- og Mellemerika	1.5* (0.7)	1.1** (0.4)	1.0** (0.3)
Mellemøsten (inkl. Tyrkiet)	0.1 (0.1)	0.7*** (0.2)	0.3** (0.1)
Asien	1.2*** (0.1)	0.8*** (0.2)	1.1*** (0.1)
Østeuropæiske lande uden for EU (inkl. Rusland)	0.5*** (0.1)	1.0*** (0.2)	0.6*** (0.1)
Antal observationer	3.950	1.404	5.354

Kilde: Egne beregninger på baggrund af Danmarks Statistiks registerdata.

Note: * = 5 pct. signifikansniveau, ** = 1 pct. signifikansniveau, *** = 0,1 pct. signifikansniveau

Anm: Omfatter alle børn, der har et registreret resultat i samtlige af grundskolens 9. kl. afgangsprøver i dansk og matematik. Ordens- og standpunktskarakterer er ikke medtaget. For indvandrere er antallet af mulige år i en dansk skole også medtaget. Børn med oprindelse fra Stillehavsregionen samt såkaldte statsløse er ikke vist her. Se Jakobsen og Toftthøj (2014) for samtlige kontrolvariable inkluderet i estimationen.

For efterkommere kan det samtidig konstateres, at der er en negativ sammenhæng mellem det at komme fra et større alment boligområde og det samlede karaktersnit i dansk og matematik. Således fik efterkommere med ikke-vestlig baggrund, der boede i større almene boligområder, et samlet karaktersnit, der lå 0,3 karakterpoint lavere end efterkommere, der boede uden for disse boligområder.

Hos indvandrerbørn var der ikke en negativ sammenhæng mellem det at komme fra større almene boligområder og karaktersnittet generelt set. Til gengæld var der en signifikant negativ sammenhæng mellem piger med ikke-vestlige herkomst fra de særligt udsatte boligområder og det samlede karaktersnit. Det samlede snit lå 0,4 karakterpoint lavere for pigerne fra disse områder sammenlignet med drengene.

Ved danskeksaminerne var der som forventet en positiv sammenhæng mellem det at være pige og karaktersnittet, *jf. tabel 3*. Pigerne fik således et karaktersnit i dansk, der lå et karakterpoint over drengenes, når der er kontrolleret for øvrige forhold.

Men forskellen i dansk karaktererne mellem indvandrerdrengene og -piger forsvinder dog, når der ses på børn fra ghettoområderne. Dette indikerer, at indvandrepiger i ghettoer klarer sig relativt dårligere end fx indvandrepiger uden for disse boligområder.⁷

Tabel 3: Udvalgte estimationsresultater af samlet karaktersnit fra 9. kl. afgangsprøve i dansk for børn med ikke-vestlig baggrund, 2013

	Gennemsnit, efterkommer	Gennemsnit, indvandrer	Gennemsnit, alle
Køn (pige=1)	0.9*** (0.1)	1.1*** (0.1)	1.0*** (0.1)
Boligform (Reference: Boede uden for større almene boligområder)			
Boede i større alment boligområde	-0.2 (0.1)	0.0 (0.2)	-0.2 (0.1)
- I særligt udsat boligområde	-0.3 (0.2)	0.6* (0.3)	-0.1 (0.1)
Pige i større alment boligområde	0.0 (0.2)	-0.1 (0.3)	-0.0 (0.1)
Pige i særligt udsat boligområde	-0.2 (0.2)	-1.1** (0.4)	-0.4* (0.2)
Oprindelsesland (Reference: Afrika)			
Syd- og Mellemamerika	1.6* (0.7)	1.2** (0.4)	1.2*** (0.3)
Mellemøsten (inkl. Tyrkiet)	0.1 (0.1)	0.6*** (0.2)	0.2* (0.1)
Asien	0.8*** (0.1)	0.4 (0.2)	0.7*** (0.1)
Østeuropæiske lande uden for EU (inkl. Rusland)	0.5*** (0.1)	0.8*** (0.2)	0.6*** (0.1)
Antal observationer	4.000	1.430	5.430

Kilde: Egne beregninger på baggrund af Danmarks Statistiks registerdata.

Note: * = 5 pct. signifikansniveau, ** = 1 pct. signifikansniveau, *** = 0,1 pct. signifikansniveau

Anm: Omfatter alle børn, der har et registreret resultat i samtlige af grundskolens 9. kl. afgangsprøver i dansk og matematik. Ordens- og standpunktskarakterer er ikke medtaget. For indvandrere er antallet af mulige år i en dansk skole også medtaget. Børn med oprindelse fra Stillehavsregionen samt såkaldte statsløse er ikke vist her. Se Jakobsen og Tofthøj (2014) for samtlige kontrolvariable inkluderet i estimationen.

Indvandrerdrengene fik et karaktersnit i matematik, der var 0,5 karakterpoint højere end indvandrepiger, jf. tabel 4. Forskellen skyldes alene, at efterkommerdrengene fik højere matematikkarakterer end efterkommerpiger, da kønsforskellen i karakterer ikke var signifikant hos børn med indvandrerbaggrund.

Den negative sammenhæng mellem det at være pige med indvandrerbaggrund fra et ghettoområde og eksamensresultaterne gælder også matematik. Således fik disse piger et snit i matematik, der lå lige knap et karakterpoint under drengenes, når der er kontrolleret for forskelle i de øvrige sociale faktorer.

⁷ Resultaterne er uændrede, selvom der ikke kontrolleres for øvrige sociale faktorer, hvilket indikerer en vis robusthed af resultatet.

Tabel 4: Udvalgte estimationsresultater af samlet karaktersnit fra 9. kl. afgangsprøve i matematik for børn med ikke-vestlig baggrund, 2013

	Gennemsnit, efterkommer	Gennemsnit, indvandrere	Gennemsnit, alle
Køn (pige=1)	-0.6*** (0.1)	-0.3 (0.2)	-0.5*** (0.1)
Boligform (Reference: Boede uden for større almene boligområder)			
Boede i større alment boligområde	-0.4* (0.1)	0.4 (0.3)	-0.2 (0.1)
- I særligt udsat boligområde	-0.2 (0.2)	0.5 (0.3)	-0.0 (0.2)
Pige i større alment boligområde	0.2 (0.2)	-0.3 (0.4)	0.0 (0.2)
Pige i særligt udsat boligområde	0.1 (0.3)	-0.9* (0.4)	-0.2 (0.2)
Oprindelsesland (Reference: Afrika)			
Syd- og Mellemamerika	0.7 (0.7)	0.8 (0.5)	0.5 (0.4)
Mellemøsten (inkl. Tyrkiet)	0.2 (0.1)	0.8*** (0.2)	0.3** (0.1)
Asien	1.9*** (0.2)	1.5*** (0.3)	1.8*** (0.1)
Østeuropæiske lande uden for EU (inkl. Rusland)	0.4** (0.2)	1.1*** (0.3)	0.6*** (0.1)
Antal observationer	4.115	1.490	5.605

Kilde: Egne beregninger på baggrund af Danmarks Statistiks registerdata.

Note: * = 5 pct. signifikansniveau, ** = 1 pct. signifikansniveau, *** = 0,1 pct. signifikansniveau

Anm: Omfatter alle børn, der har et registreret resultat i samtlige af grundskolens 9. kl. afgangsprøver i dansk og matematik. Ordens- og standpunktskarakterer er ikke medtaget. For indvandrere er antallet af mulige år i en dansk skole også medtaget. Børn med oprindelse fra Stillehavsregionen samt såkaldte statsløse er ikke vist her. Se Jakobsen og Tofthøj (2014) for samtlige kontrolvariable inkluderet i estimationen.